

دقت های حضرت ام البنین در تربیت فرزند

تربیت فرزند حاصل مؤلفه های گوناگونی است که یکی از مهمترین آنها تلاش، دقت و روش صحیح تربیت دینی والدین و مربیان خصوصاً مادر است.

تربیت فرزند حاصل مؤلفه های گوناگونی است که یکی از مهمترین آنها تلاش، دقت و روش صحیح تربیت دینی والدین و مربیان خصوصاً مادر است. مادر می تواند نقش به سزایی در تشکیل هویت دینی و مجاهدت مؤمنانه فرزند داشته باشد و حضرت ام البنین سلام الله علیها بهترین الگوی تربیت دینی فرزندان است.

متأسفانه در غالب موارد، شخصیت های برجسته و ماندگار تاریخ بیش از کسانی که آنها را تربیت کرده اند مورد توجه قرار گرفته اند. به عبارت بهتر، شخصیتها بیش از روش ساختن آنها مورد توجه اند و این دقیقاً همان نکته ای است که موجب بهره برداری حداقلی از اسطوره های تاریخی می شود. این مطلب وقتی مهمتر می نماید که پای الگوهای دینی و اخلاقی و تربیتی در میان باشد. فارغ از الگو بودن صد در صدی معصومین علیهم السلام، مربیان بزرگی در تاریخ اسلام به چشم می خورند که ارزش کار آنها در ورای توجه به شاگردان و فرزندان که تربیت کرده اند مغفول مانده است.

حضرت ام البنین سلام الله علیها از آن دسته افرادی است که تاریخ را با تربیت برترین فرزندان زینت بخشیده است. درخشش خیره کننده تربیت یافتگان دامن این بزرگ بانوی اسلام خصوصاً حضرت عباس علیه السلام به اندازه ای است که جلوه شیوه تربیتی این مادر نمونه را تحت الشعاع قرار داده است. ام البنین سلام الله علیها، مادری است که با پرورش چهار شهید از جمع شهدای بی بدیل کربلا، عیار و رتبه والایی از روش تربیتی فرزندان را پیش روی بشریت گزارد. در این نوشتار اصول شاخص تربیتی را با توجه به دقت های حضرت ام البنین علیها السلام در تربیت فرزند بررسی می کنیم.

اهمیت و لزوم دقت در تربیت فرزند

گاهی برخی از والدین و مربیان به اشتباه گمان می کنند تربیت فرزند نیازمند دقت خاصی نیست و شاگردان و فرزندان با توجه به روحیات و استعدادها خاصی که دارند، به خودی خود و بدون نیاز به دقت والدین و مربیان به جایی که باید برسند می رسند و زحمت و دقت مربیان و والدین تأثیر چندانی در آینده و سرنوشت فرزندان نخواهد داشت!

اگر چنین بود و انسان ها نیازمند هیچ کمک و اهنمایی و تلاش مربیان نبودند چه نیازی به این بود که خدای متعال ده ها هزار پیامبر را به همراه برنامه های هدایتگر و با صرف زحمت ها و دقت های فراوان پیامبرانش به سوی انسان ها بفرستد؟ چه نیازی بود هزاران سال برنامه مدون و دقیق تربیتی را به اجرا گذارد که هنوز هم ادامه دارد؟

ادیان الهی به عنوان برنامه های تربیتی انسان ها متناسب با شرایط مردم هر زمان ارتقاء یافتند تا نهایتاً به کامل ترین شکل خود در قالب معجزه جاوید پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله به عنوان نسخه نهایی برنامه تربیتی با نام قرآن کریم نازل شد. زحمات فراوان انبیاء الهی و خون های فراوانی که در راه تحقق تربیت دینی افراد و جوامع بر زمین ریخت گویای اهمیت و تأثیر فوق العاده دقت و تلاش در امر تربیت انسان هاست.

در این میان، نباید از اهمیت فصل ویژه تربیت انسان غافل بود چرا که با ورود انسان به سنین بزرگسالی، شاکله تربیتی او شکل گرفته و تغییر دادن آن بسی مشکل تر است از این رو، محدوده زمانی قبل از تولد تا زمان جوانی فرصت عالی تربیت است که والدین و مربیان می توانند متربی و فرزند خویش را در این بازه زمانی، تربیت کنند. نقش تربیتی مادر در این بازه زمانی، برجسته و اساسی است.

حضرت ام البنین سلام الله علیها تلاش ویژه و درخشانی در تربیت فرزندان همچون حضرت عباس علیه السلام انجام دادند که ثمره ویژه آن در حماسه عاشورا و مجاهدت جانانه و بی بدیل فرزندان غیور و بصیر آن حضرت در رکاب حضرت سیدالشهداء علیه السلام تجلی یافت. مهم ترین اثرگذاری های تربیتی مادرانه ام البنین سلام الله علیها در فرزندپروری شاخص دینی را از نظر می گذرانیم.

دقت های حضرت ام البنین در تربیت فرزند

دقت های حضرت ام البنین در تربیت فرزند

اگرچه نقش امیرالمؤمنین علیه السلام به عنوان الگوی ممتاز انسان کامل و پدر ائمه معصومین علیه السلام در جای خود قطعی و بدون جایگزین است اما نمی توان جایگاه خاص ام البنین سلام الله علیها در تربیت دینی فرزندانشان را نادیده گرفت و دقیقاً به همین خاطر است که امیرالمؤمنین علیه السلام پس از حضرت زهرا سلام الله علیها نظر برادرش عقیل را در انتخاب همسری که فرزندی دلیر و جنگاور به دنیا بیاورد جویا شد و او در پاسخ، ام البنین سلام الله علیها را پیشنهاد کرد و عرضه داشت: «قَائِلَةٌ لَيْسَ فِي الْعَرَبِ أَشَجَعُ مِنْ أَبَائِهَا؛ [1] در عرب از اجداد او شجاع تر نیست.»

اما تاثیرگذاری ام البنین سلام الله علیها بر فرزندان، منحصر به شجاعت برآمده از اصالت و شجاعت نسلی نیست بلکه تلاش مؤمنانه این مادر نمونه باعث شد تا قابلیت های نسل علوی به بهترین شکل ممکن بروز و ظهور یابند و یادگارانمان همانند قمرینی هاشم را حاصل کند که امام سجاد علیه السلام در منقبت و شأن والایشان می فرماید: «إِنَّ رِجْلَيْهِ لَيُعْبَسَانِ بِعَبْدِ اللَّهِ وَتَبَارَكَ وَتَعَالَى مَنْزِلَةُ يَغِيظُهُ بِهَا جَمِيعُ الشُّهَدَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ [2] عباس را نزد خداوند منزلتی است؛ که در روز قیامت همه شهدای آن غبطه می خورند.» بی شک یکی از عناصر مهم دخیل در این جایگاه رفیع، تلاش های تربیتی حضرت ام البنین سلام الله علیها در تربیت دینی و ممتاز فرزندان است.

هویت دینی و تشخیص وظیفه

مادر می تواند از همان ابتدا به فرزند خود بیاموزد که او در این دنیا عبث و بیهوده آفریده نشده و بدون الگو و راهنما رها نشده است. فرزند باید هر چه زودتر هویت دینی خود را دریابد و بداند که مأمور به بندگی خداست. [3] او باید به این فهم برسد که در راه این بندگی، نیازمند اطاعت از فرستادگان الهی و ولی معصوم در هر زمان است بنابراین باید به خوبی امام زمان خویش را بشناسد و در رکاب او مجاهدت کند که در غیر این صورت در نهایت جهل زیسته و خواهد مرد چنان که امام صادق علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل می کنند که فرمودند: «مَنْ مَاتَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَةَ مَاتَ مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةً؛ [4] هر که بمیرد و امام خود را نشناخته باشد به مرگ جاهلی مرده است.» مادران به عنوان برترین مربیان عالم، تنها در شناخت هویت و وظیفه دینی فرزندان مؤثر نیستند بلکه می توانند روش دینمداری و سبک زندگی دینی و مؤمنانه را بیاموزند.

دقت تربیتی از سوی والدین و مربیان و فرزندان می تواند ضامن سربرافراشتن یارانی مؤمن، مخلص با اراده های پولادین باشد که برای یاری حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و اقامه حکومت عدل جهانی پا در رکاب خواهند بُرد. اطاعت پذیری مخلصانه

امیرالمؤمنین علیه السلام در بیان شایستگی خداوند برای ستایش و بندگی می فرماید: «مَا عَبَدْتُكَ طَمَعًا فِي جَنَّتِكَ وَ لَا خَوْفًا مِنْ تَارِكٍ وَ لَكِنْ وَجَدْتُكَ أَهْلًا لِلْعِبَادَةِ فَعَبَدْتُكَ؛ [5] خدا با طمع بهشتت یا از هراس دوزخت تو را ستایش و عبادت نکردم بلکه تو را شایسته و سزاوار پرستش یافتم.» چنین روحیه و انگیزش خالصانه ای موجب می شود حتی پاداش های اخروی نیز در مصاف اطاعت پذیری ناب برآمده از اعتقاد ناب و راسخ مؤمن ناچیز دانسته شوند و نهایت درجه قرب الهی نصیب بنده فرمانبردار شود.

حضرت ام البنین سلام الله علیها عوض تلاش ها و خدماتی که در خانه امیرالمؤمنین و برای شخص آن حضرت و فرزندان فاطمه زهرا سلام الله علیها انجام دادند هیچ گاه مزد و پاداشی نخواستند بلکه خانواده وحی را شایسته اکرام و خدمت می دانستند و فرزندان خود را نیز با همین تفکر پروراندند تا جایی که هیچ گاه خود را در سطح فرزندان حضرت زهرا سلام الله علیها نمی دانستند.

این، ارث ماندگاری بود که از روحیه اطاعت پذیری خالصانه نسبت به فرزندان رسول خدا صلی الله علیه و آله، از سوی مادر خود، ام البنین سلام الله علیها به همراه داشتند. حاصل آن، پرورش بندگان صالحی همچون حضرت عباس علیه السلام است که در زیارتنامه ایشان می خوانیم: «السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْعَبْدُ الصَّالِحُ الْمُطِيعُ؛ لِئَلَّا يَلِيَهُ؛ وَ لِرَسُولِهِ؛ وَ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَ سَلَّمَ؛ [6] سلام بر تو ای بنده شایسته فرمانبر خدا و رسول خدا، و امیر مؤمنان و حسن و حسین (درود خدا بر آنان باد)»

امروزه چنین دقت تربیتی از سوی والدین و مربیان و فرزندان می تواند ضامن سربرافراشتن یارانی مؤمن، مخلص با اراده های پولادین باشد که برای یاری حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و اقامه حکومت عدل جهانی پا در رکاب خواهند بُرد و این، همان انتظار حقیقی است.

پی نوشت

[1] ابن عنبه، احمد بن علی، عمدة الطالب فی أنساب آل ابی طالب، 1 جلد، مؤسسة أنصاریان للطباعة و النشر - ایران - قم، چاپ: 1، 1417 ه.ق، ص 327.

[2] ابن بابویه، محمد بن علی، الأمالی (للسدوق) - تهران، چاپ: ششم، 1376 ش، ص 463.

[3] وَ مَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَ الْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ؛ وَ جَنَّ وَ انْسَ رَا نِيَا فَرِيدِمُ جَز بَرَايَ أَنَكِه مَرَا بِيْرَسْتِنْد. [ذاریات؛ 56]

- [4] برقی، احمد بن محمد بن خالد، المحاسن - قم، چاپ: دوم، 1371 ق ج&1rlm; : ص92.
- [5] ابن ابی جمهور، محمد بن زین الدین، عوالی اللئالی العزیزة فی الأحادیث الدینیة - قم، چاپ: اول، 1405 ق، ج 1، ص 404؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار (ط - بیروت) - بیروت، چاپ: دوم، 1403 ق، ج 69، ص 278.
- [6] ابن فولویه، جعفر بن محمد، کامل الزیارات - نجف اشرف، چاپ: اول، 1356ش، ص 257.
راسخون